

Vastaus Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän ja Vihreiden valtuustoryhmän sekä 11 muun valtuutetun aloitteeseen asiakasmitoituksesta Vantaan lastensuojelun sosiaalityössä

VD/11144/00.02.00.03/2017

JTS/AV

Sosialidemokraattinen ja Vihreä valtuustoryhmä sekä 11 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

"Lasten oikeuksien päivänä vuonna 2017 yli tuhat sosiaalityöntekijää ja sosiaalityön opiskelijaa allekirjoittivat vetoomuksen lasten oikeudesta suojeluun ja lastensuojelun resurssien korjaamisesta. Vetoomuksessa ammattilaiset vetoavat päättäjiin asiakasmäärien kohtuullistamiseksi: "Pidämme tärkeänä, että kuntien johto ja poliittiset päättäjät niin alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla ottavat nyt vastuun lastensuojelun työolojen ja asiakasmäärien kohtuullistamisesta."

Vantaalla tehtiin vuoden 2016 aikana 8207 lastensuojeluilmoitusta, joiden kohteena oli 4392 lasta, eli jopa 9,4% 0-17-vuotiaasta väestöstä. Kaikkiaan vuonna 2016 Vantaalla lastensuojelun asiakkaina (avohuolto, sijaishuolto ja jälkihuolto) oli yhteensä 3474 lasta, eli 7,5% 0-17-vuotiaasta väestöstä.

Lapsiasiavaltuutetun lausunnossa sosiaali- ja terveysministeriölle todetaan, että asiakasmäärät olisi hyvä rajoittaa lyhyellä aikavälillä 20-30 asiakkaaseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Huostaanoton syyt ja taustat (HuosTa) -tutkimuksen mukaan vaativa lastensuojelutyö edellyttää sitä, että yksi sosiaalityöntekijä voi laadukkaasti hoitaa korkeintaan 15 lapsen asiaa vuodessa.

Ruotsissa lainsäädäntö rajoittaa yhden sosiaalityöntekijän asiakasmääräksi enintään 35 asiakasta ja myös Suomessa valvonnan lähtökohtana on, että sosiaalityöntekijät pystyvät tekemään lastensuojelutyötä hyvin, jos asiakkaita on 30-40 yhtä sosiaalityöntekijää kohden.

Suuret asiakasmäärät heikentävät työn laatua, kuormittavat sosiaalityöntekijöitä ja vaikeuttavat sosiaalityöntekijöiden mahdollisuuksia riittävästi tavata asiakkaitaan.

Yllä olevan johdosta SDP:n ja Vihreiden valtuustoryhmät edellyttävät, että Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala rajoittaa lastensuojelun sosiaalityön maksimiasiaksmäärän 30 lapseen työntekijää kohden."

Kaupunginvaltuusto 11.12.2017 § 17

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Lastensuojelulaki, lastensuojelun laatusuosituksen sekä selvityshenkilön arvio lastensuojelun henkilöstön riittävydestä

Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun järjestämisestä vastaavat kunnat. Lastensuojelu toteutetaan lapsi- ja perhekohtaisena lastensuojeluna sekä ehkäisevänä lastensuojeluna.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat asiakassuunnitelman tekeminen, avohuollon tukitoimien järjestäminen, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijais- ja jälkihuolto. Ehkäisevää lastensuojelua ovat kaikki ne palvelut ja toiminnot, joilla tuetaan lasta, nuorta ja perhettä silloin, kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana. (Lastensuojelulaki 1§, 3§, 3a§.)

Lastensuojelulain 11 § mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Laki, asetukset tai suositukset eivät määrittele lastensuojelun asiakasmääriä sosiaalityöntekijää kohden. Lastensuojelun laatusuosituksessa (STM 2014:4) ja useiden työryhmien esityksissä suositellaan, että lastensuojelun asiakasmäärä tulisi olla kohtuullinen sekä mahdollistaa vuorovaikutustyö ja osallisuuden toteutuminen. Kuntien tulee kiinnittää huomiota sopivaan henkilöstörakenteeseen ja siihen, että asiakkaiden kohtaamiseen ja asiakasasian dokumentoimiseen on riittävästi aikaa.

Toimiva lastensuojelu -selvitysryhmän loppuraportissa (STM: Raportteja ja muistioita 2013:19) todetaan, että tiedot työvoimavajauksesta ja työntekijöiden viesti työn kuormituksesta on kunnissa otettava vakavasti, mutta selvitysryhmän käytettävissä olevien tietojen perusteella ei ole toistaiseksi mahdollista määritellä kunnille velvoittavaa lastensuojelun avohuollon henkilöstömitoitusta.

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiantona tekemä arvio lastensuojelun henkilöstön riittävydestä ja ratkaisuehdotukset kuormituksen vähentämiseksi julkaistiin maaliskuussa 2018. Selvityshenkilö ei pidä tarkoituksenmukaisena lakitasolla määriteltyä työntekijäkohtaista asiakasmäärän mitoittamista sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän ja lastensuojelutyön käynnissä olevan muutoksen olosuhteissa. Hän esittää, että työntekijöiden asiakasmäärää ja selvityksessä esitettyjä toimenpiteitä seurataan systemaattisesti ja määritellään kriittiset rajat valvontaviranomaisen puuttumisen perusteeksi. Ratkaisuehdotuksia lastensuojelun henkilöstön kuormituksen vähentämiseksi ovat mm. kunta- ja työntekijätasoinen täsmätuki, sijaispoolin luominen, tiimipohjaisen työskentelyn vahvistaminen sekä sen ohella lastensuojelun henkilöstörakenteen laajentaminen, perhetyön lisääminen sekä maakuntatason toimeenpanosuunnitelma. (Selvityshenkilön arvio lastensuojelun henkilöstön riittävydestä ja ratkaisuehdotukset kuormituksen vähentämiseksi. Maaliskuu 2018.)

Vantaan lastensuojelun organisoituminen ja asiakasmäärät

Vantaan lastensuojelun palvelukokonaisuuteen kuuluu kaksi avohuollon sosiaalityön toimintayksikköä (Itä-Vantaa ja Länsi-Vantaa), sijaishuollon sosiaalityön toimintayksikkö, lastensuojelun tukiyksikkö, Kuuselan perhekuntoutuskeskus sekä Tammirinteen ja Viertolan vastaanottokodit. Lastensuojelutarpeen arviointia tehdään aikuisten ja perheiden sosiaalipalvelut -tulosyksikön Uusien asiakkaiden palvelut -yksikössä. Yksikkö on perustettu elokuussa 2017, ja lastensuojelu- ja asiakasprosessin kannalta toiminnan kehittäminen on vielä kesken. Virka-aikainen lastensuojelupäivystys vastaa kiireellisten lastensuojeluilmoitusten arvioinnista ja sosiaali- ja kriisipäivystys vastaa lastensuojeluun liittyvistä akuuteista toimenpiteistä virka-ajan ulkopuolella.

Vuonna 2017 Vantaalla tehtiin yhteensä 9 534 lastensuojeluilmoitusta 4 724 eri lapsesta. Lastensuojelun asiakkaana oli vuoden aikana 3 907 eri lasta: 3 533 avohuollossa, 816 sijaishuollossa ja 301 jälkihuollossa.

Alla olevassa taulukossa kuvataan sosiaalityöntekijöiden vakanssitilanne alkuvuodesta 2018 sekä asiakasmäärän vaihteluväli (minimi ja maksimi). Lisäksi esitellään keskimääräinen asiakasmäärä sekä laskennallinen asiakasmäärä, mikäli kaikki käytössä olevat sosiaalityöntekijöiden vakanssit olisi täytetty. Taulukosta nähdään, että mikäli kaikki sosiaalityöntekijöiden vakanssit olisi täytetty, asiakasmäärä sosiaalityöntekijää kohden olisi miltei aloitteessa esitetyn asiakasmäärän mukainen. Sijaishuollon ja avohuollon asiakastyön luonne eroavat toisistaan mm. siten, että lapsen ollessa sijaishuollon asiakkaana lapsen tuen tarve ja työn tavoitteet muuttuvat eikä sosiaalityöntekijän työaika käytetä esimerkiksi huostaanoton ehkäisyyn perheen kanssa tai huostaanottoon liittyvien dokumenttien valmisteluun. Lastensuojelun avohuollon työhön liittyy myös tarkka määräaikaisten noudattamisen velvollisuus huostaanotto prosessissa.

Toiminta-yksikkö	Sosiaalityöntekijöiden vakanssit	Avoimet sosiaalityöntekijöiden vakanssit	Lapsia/vastuusosiaalityöntekijä (vaihteluväli min ja max), pienimmät asiakasmäärät osa-aikaisilla ja uusilla työntekijöillä	Lapsia keskimäärin / vastuusosiaalityöntekijä huomioiden työntek. osa-aikaisuudet	Laskennallinen asiakasmäärä / vakanssi, mikäli stt vakanssit täynnä
Lastensuojelun avohuolto (itä)	25	6	31 (min) 60 (max)	43,9	29,6
Lastensuojelun avohuolto (länsi)	12	-	22 (min) 44 (max)	36,3	31,9
Virka-aikainen päivystys	5	-	-	-	-
Sijaishuolto / perhehoito	9	-	26 (min) 43 (max)	36,6	36,6
Sijaishuolto / laitoshuolto	5	-	19 (min) 48 (max)	44,6	44,6
Sijaishuolto / jälkihuolto	2	-	70 (min) 80 (max)	75	75
Uusien asiakkaiden palvelu-yksikkö	12	7	-	-	-
Sosiaali- ja kriisipäivystykset	9	1	-	-	-

Uusien asiakkaiden palvelut -yksikössä toteutetaan palvelutarpeen arviointia, virka-aikaisessa sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksessä työ on akuuttia päivystystyötä. Näissä yksiköissä sosiaalityöntekijät eivät

toimi lasten vastuusosiaalityöntekijöinä. Uusien asiakkaiden palvelut -yksikön lapsiperheiden tiimin vakanssitilanne on erittäin vaihteleva ja nopeasti muuttuva.

Luvuista ei tule esille työntekijöiden sairauspoissaolot, jolloin työt ovat jakautuneet harvemmille työntekijöille. Lisäksi osa työntekijöistä työskentelee osa-aikaisesti. Sijaishuollon perhehoidon sosiaalityöntekijöiden kohdalla on huomioitava, että taulukkoon lasketun asiakasmäärän lisäksi heillä on yhteensä 100 tuettavaa sijaisperhettä. Jälkihuollon sosiaalityön asiakasmäärät eivät ole vertailukelpoisia muiden sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriin työn erilaisen luonteen vuoksi.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden rekrytointi ja kehittämistoimenpiteet

Vantaan sosiaali- ja terveystoimessa on tiedostettu sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät. Sosiaalityöntekijöiden saatavuuden parantamiseksi on aloitettu toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 20.11.2017 lastensuojelun kehittämistoimista sosiaalityöntekijöiden saatavuuden sekä pysyvyyden parantamiseksi. Toimenpiteet ovat samansuuntaisia esimerkiksi selvityshenkilö Aulikki Kananojan suositusten kanssa. Niitä ovat mm. lastensuojelun henkilöstöresurssin lisääminen (yhdeksän erityissosiaalihoajaajan määräaikaista virkaa sekä yksi psykoterapeutin määräaikainen toimi), henkilöstöetuuksien ja kannustavan palkkauksen kokonaisuuden valmistelu sekä sosiaalityöntekijöiden osaamisen ja työhyvinvoinnin tukeminen.

Vantaan lastensuojelun sosiaalityötä vahvistetaan ottamalla käyttöön systeemisen sosiaalityön malli. Toimintamallissa lastensuojelun sosiaalityötä kehitetään monitoimijaiseksi, ja ammattilaisten osaamista vahvistetaan suhdeperustaisen sosiaalityön suuntaan. Systeemisen sosiaalityön tiimin henkilöstö on rekrytoitu ja työ on alkanut helmikuussa. Systeemisen sosiaalityön mallin käyttöönottoon liittyy myös THL:n tekemä tutkimus aiheesta.

Lastensuojelun avohuollon henkilöstöresurssia on vahvistettu palkkaamalla yhteensä yhdeksän erityissosiaalihoajaajan määräaikaisille viroille tiimeihin sosiaalityöntekijän työpariksi. Erityissosiaalihoajaajien resurssia käytetään mm. lasten tapaamisiin. Kokemukset erityissosiaalihoajaajien toiminnasta ovat lupaavia.

Sosiaalityöntekijöille suunnattu sitoutumisen ja perehtymisen koulutusohjelma käynnistyy huhtikuussa. Ennakoivaa rekrytointia ja rekrytointiviestintää on vahvistettu ja kehitetään edelleen. Vantaan sosiaali- ja terveystoimi jatkaa jo aloitettuja toimenpiteitä lastensuojelun kehittämiseksi. Jatkossa vahvistetaan mm. pääkaupunkiseudun kuntien välistä sekä yliopistojen ja opiskelijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Kaupunginhallitus 26.3.2018 § 25

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa sosiaalidemokraattiselle valtuustoryhmälle ja Vihreiden valtuustoryhmälle sekä 11 muulle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 9.4.2018 § 11

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Allekirjoitettu valtuustoaloite

Muutoksenhakuohje: 4.1. Valituskielto

Lisätiedot:

perhepalvelujen johtaja Anna Cantell-Forsbom, puh. 040 554 5576, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi